

**Конституційний Суд України,
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14**

**Суб'єкти права на конституційне подання:
59 народних депутатів України**

**Уповноважені представники суб'єкта права на
конституційне подання за дорученням:**

Пинзеник Павло Васильович
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
Ел. пошта: Pynzenyk.Pavlo@rada.gov.ua
Тел: (044) 255-44-99

Бойко Петро Анатолійович
04070, м. Київ, вул. Волоська 50/38, оф. 26
Ел. пошта: info@petroboyko.com
Тел.: (044) 425 51 99,

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ
щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 62,
частин першої та третьої статті 80 Конституції України
від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР

Відповідно до пункту 1 частини першої, частини другої статті 150 Конституції України та пункту 2 частини першої статті 51, частини першої статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376*) (далі – Закон України «Про Конституційний Суд України») суб'єкт права на конституційне подання – ... народних депутатів України звертається до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 62, частин першої та третьої статті 80 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*) (далі – Конституція України).

1. Частинами першою та третьою статті 80 Конституції України встановлено, що народним депутатам України гарантується депутатська недоторканність.

Народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані.

Так, у рішенні № 12-рп/2003 від 26.06.2003 року у справі № 1-15/2003 про гарантії депутатської недоторканності Конституційний Суд України зазначив, що депутатська недоторканність є елементом статусу народного депутата України і конституційною гарантією, яка спрямована на створення належних умов для безперешкодного та ефективного здійснення ним

депутатської діяльності (депутатських повноважень). Вона не є особистим привілеєм, а має публічно-правовий характер. Її мета - не тільки забезпечити народного депутата України від незаконного втручання в його депутатську діяльність, а й сприяти належному функціонуванню парламенту.

Депутатська недоторканність передбачає особливий порядок притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, його затримання, арешту, а також застосування інших заходів, пов'язаних з обмеженням його особистих прав і свобод (пункт 5).

Таким чином, встановлена на конституційному рівні депутатська недоторканність є гарантією безперешкодного здійснення депутатських повноважень і захистом народного депутата України від незаконного втручання в його діяльність.

Крім цього, для забезпечення виконання положень пункту 21 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з якими виключно законами України визначається статус народних депутатів України, було прийнято Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 р. № 2790-ХІІ (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17*) (далі – Закон України «Про статус народного депутата України»). Зазначений Закон України має конституційний характер та його дія направлена на конкретизацію норм Конституції України, в тому числі положень частин першої та третьої статті 80 Основного Закону України.

Так, частинами першою та другою статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» визначено, що народному депутату гарантується депутатська недоторканність на весь строк здійснення депутатських повноважень. Народний депутат не може бути без згоди Верховної Ради України притягнутий до кримінальної відповідальності, затриманий чи заарештований.

Обшук, затримання народного депутата чи огляд особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення народного депутата, а також порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата, допускаються лише у разі, коли Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Стаття 27 Закону України «Про статус народного депутата України» відтворює конституційну гарантію людини і громадянина, якими, попри свій спеціальний статус, є і народні депутати України, закріплену в статті 31 Конституції України. Відповідно до цієї норми кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

З системного аналізу зазначених конституційних норм вбачається, що спеціальний статус народного депутата України, зокрема, щодо гарантій його депутатської недоторканності, охоплює собою і конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина, зокрема, і права на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Звідси випливає, що зазначене положення статті 31 Конституції України має пряму дію і щодо народного депутата України.

Положення про заборону порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції до отримання згоди Верховної Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, включені законодавцем в статтю Закону України «Про статус народного депутата України», яка встановлює депутатську недоторканність. Це свідчить про те, що зазначені заборони є складовою депутатської недоторканності, встановленої частинами першою та третьою статті 80 Конституції України.

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88*) (далі – КПК України), як процесуальний закон, повинен бути спрямований на реалізацію матеріальних законів, в тому числі Закону України «Про статус народного депутата України», а його положення мають кореспондуватись (узгоджуватись) з відповідними положеннями цього Закону.

Так, частинами другою та третьою статті 482 КПК України встановлено, що притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України, його затримання або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту не може бути здійснено без згоди Верховної Ради України.

Обшук, затримання народного депутата України чи огляд його особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення, а також порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, в тому числі негласних слідчих дій, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата України, допускаються лише у разі, якщо Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Таким чином, з аналізу частин першої та третьої статті 80 Конституції України в сукупності з конкретизуючими ці положення нормами конституційного Закону України «Про статус народного депутата України» та КПК України вбачається, що депутатська недоторканність, включає в себе заборону порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, в тому числі негласних слідчих дій, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата України. Виключною умовою порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів до народного депутата України, є санкціоноване судом (стаття 31 Конституції України) проведення слідчих дій після отримання

відповідної згоди Верховної Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності.

Відтак, з контексту статті 80 Конституції України випливає, що притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, його затримання чи арешт (частина третя) є обмеженням його депутатської недоторканності (частина перша). А системний аналіз зазначених положень статей 31 та 80 Основного Закону України дозволяє дійти висновку, що притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, його затримання чи арешт охоплюють собою й такі дії як обмеження гарантованих йому таємниці листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції.

Отже, для того щоб правомірно обмежити гарантовану Конституцією України депутатську недоторканність (частина перша статті 80 Конституції України) щодо таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (стаття 31 Конституції України) насамперед потрібна згода Верховної Ради України на притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності, його затримання чи арешту. Але для того, щоб переглядати листування, телефонну та іншу кореспонденцію народного депутата України, прослуховувати його телефонні розмови, необхідна санкція суду на такі дій, оскільки лише суд може встановити винятки з гарантій таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції і тільки у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо (друге речення статті 31 Конституції України).

Встановлення на конституційному рівні депутатської недоторканності та зазначених заборон не є привілеєм парламентарів, а зумовлено об'єктивною необхідністю захисту незалежності парламенту у здійсненні ним своїх державних функцій. За відсутності таких гарантій правоохоронні органи отримують можливість під приводом здійснення кримінально-процесуальних заходів впливати на окремих народних депутатів України та, як наслідок, на роботу всього парламенту. Це безумовно ставить під загрозу незалежність інституту парламентаризму та може призвести до порушення принципу поділу влади.

Разом з тим, незважаючи на законодавче визначення гарантій депутатської недоторканності, наразі є нагальна потреба в отриманні офіційного тлумачення частин першої та третьої статті 80 Конституції України. Це зумовлено тим, що в силу неоднозначного розуміння та викривленого тлумачення цих норм, правоохоронні органи грубо порушують гарантії депутатської недоторканності та незаконно прослуховують народних депутатів України, не отримавши згоди Верховної Ради України на притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Зокрема, такі випадки мали місце у кримінальному провадженні відносно народних депутатів України Полякова Максима Анатолійовича та Розенблата Борислава Соломоновича, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 28.11.2016 р. за № 42016000000003712.

Так, не отримавши згоди Верховної Ради України на притягнення Полякова М.А. до кримінальної відповідальності, здійснюючи негласні слідчі дії відносно помічника-консультанта народного депутата України Полякова М.А., працівники Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБ України) в порушення гарантії депутатської недоторканності прослуховували розмови самого народного депутата України Полякова М.А.

Також, подібні дії працівників НАБ України мали місце й стосовно народного депутата України Розенבלата Б.С. Без згоди Верховної Ради України на притягнення цього народного депутата України до кримінальної відповідальності, НАБ України здійснювало відеоспостереження за Розенблатом Б.С. у приміщенні ресторану.

Під час прослуховування громадян та відеоконтролю місць загального користування, працівники НАБ України здійснювали прослуховування і відеоспостереження за народними депутатами України, згоди на притягнення до відповідальності яких Верховна Рада України не надавала.

В свою чергу, НАБ України та Генеральна прокуратура України аргументують законність цих дій тим, що це не є порушенням гарантій депутатської недоторканності народних депутатів України, адже прослуховуються інші особи, які не наділені депутатською недоторканністю, а відеоспостереження ведеться у певному місці, а не щодо народного депутата України. На думку правоохоронних органів, те, що під час здійснення такого прослуховування випадково потрапила розмова народного депутата України, не є порушенням гарантій депутатської недоторканності.

Про це, зокрема, в засобах масової інформації заявляє керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України Холодницький Назар Іванович (посилання на сторінку в мережі Інтернет: <https://bihus.info/cerez-nekonstituciine-rozsirennia-deputatskoi-nedotorkannosti-castina-dokaziv-u-spravi-rozenblata>).

Такі дії правоохоронних органів фактично скасовують конституційне право народного депутата України на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що суперечить положенням частини другої статті 22 та статті 64 Конституції України, свідчать про ілюзорність встановленої Конституцією України гарантії депутатської недоторканності та невілюють інститут незалежного парламентаризму в цілому. Це є незаконним втручанням в парламентську діяльність, адже метою встановленої депутатської недоторканності є не тільки забезпечення народного депутата України від незаконного втручання у його діяльність, а й сприяння належному функціонуванню всього парламенту.

Відповідно до частин першої та третьої статті 80 Конституції України, частин першої та другої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» та частин другої та третьої статті 482 КПК України депутатська недоторканність передбачає захист народного депутата України від втручання в його спілкування та надає гарантію парламентарю, що всі розмови та вся інформація, якою він обмінюється, є захищеною. Покладаючись на ці конституційні гарантії, народний депутат України, щодо якого не має згоди

Верховної Ради України на притягнення до кримінальної відповідальності, розраховує на збереження в таємниці його спілкування з іншими особами чи переданої ним інформації будь-яким іншим шляхом. В протилежному випадку, конституційна гарантія депутатської недоторканності втрачає мету, на досягнення якої ця гарантія була встановлена.

Частинами першою та третьою статті 258 КПК України визначено, що ніхто не може зазнавати втручання у приватне спілкування без ухвали слідчого судді. Спілкуванням є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб.

При цьому, приватне спілкування особи, щодо прослуховування якої отримано ухвалу суду, може відбуватись з народним депутатом України, розмови якого прослуховувати заборонено в силу дії гарантій депутатської недоторканності.

У такому випадку, пріоритет над загальною нормою статті 258 КПК України має спеціальна норма частин другої та третьої статті 482 КПК України, якою встановлено заборону на прослуховування розмов народного депутата України без наявності згоди Верховної Ради України на притягнення його до кримінальної відповідальності.

2. Крім цього, отримані в порушення гарантій депутатської недоторканності відомості, НАБ України використовує як викривальні докази під час досудового розслідування вже після отримання згоди Верховної Ради України на притягнення народних депутатів України до кримінальної відповідальності.

Разом з тим, частиною третьою статті 62 Конституції України встановлено, що обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях.

Офіційне тлумачення зазначених положень вже були предметом розгляду Конституційного Суду України у справі № 1-31/2011 за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 62 Конституції України. Так, у рішенні № 12-рп/2011 від 20 жовтня 2011 року встановлено, що даючи офіційне тлумачення цим положенням Конституційний Суд України виходить з того, що обвинувачення особи у вчиненні злочину не може ґрунтуватися на доказах, одержаних у результаті порушення або обмеження її конституційних прав і свобод, крім випадків, у яких Основний Закон України допускає такі обмеження (пункт 3.1).

При цьому, зауважуємо, що єдиним обмеженням депутатської недоторканності та можливості здійснення прослуховування та відеоспостереження за народним депутатом України відповідно до частини третьої статті 80 Конституції України визначено отримання згоди Верховної

Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності, затримання чи арешт.

Конституційним Судом України у зазначеному рішенні також було визначено, що визнаватися допустимими і використовуватися як докази в кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства (пункт 3.2).

Разом з тим, кримінально-процесуальним законом України чітко встановлено заборону на порушення таємниці телефонних розмов, здійснення відеоспостереження за народним депутатом України без наявності згоди Верховної Ради України на притягнення його до кримінальної відповідальності (частина третя статті 482 КПК України).

З аналізу положення частини третьої статті 62 Конституції України Конституційний Суд України дійшов висновку, що обвинувачення у вчиненні злочину не може бути обґрунтоване фактичними даними, одержаними в незаконний спосіб, а саме: з порушенням конституційних прав і свобод людини і громадянина; з порушенням встановлених законом порядку, засобів, джерел отримання фактичних даних; не уповноваженою на те особою тощо (пункт 3.2).

Відповідно до частини другої статті 92 Закону України «Про Конституційний Суд України» Конституційний Суд може розвивати і конкретизувати юридичну позицію Суду у своїх наступних актах.

Враховуючи зазначене, в аспекті офіційного тлумачення положень частин першої та третьої статті 80 Конституції України, постала необхідність також в тлумаченні положень частини третьої статті 62 Основного Закону України на предмет того, чи може обвинувачення ґрунтуватись на доказах, отриманих з порушенням гарантій депутатської недоторканності, встановлених частинами першою та третьою статті 80 Конституції України.

Враховуючи вищезазначене, вважаємо, що прослуховування розмов народного депутата України без отримання згоди Верховної Ради України на притягнення його до кримінальної відповідальності, навіть за наявності дозволу суду на прослуховування іншої сторони цієї розмови, суперечить його конституційному статусу. Обвинувачення щодо народного депутата України не може ґрунтуватись на підставі доказів, отриманих в результаті протиправних дій. Такі дії працівників правоохоронних органів грубо порушують положень частини третьої статті 62, частин першої та третьої статті 80 Конституції України, частин першої та другої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» та частин другої та третьої статті 482 КПК України, позбавляють народного депутата України гарантій депутатської недоторканності та надають їм виключно декларативний та ілюзорний характер.

Враховуючи зазначене, грубе порушення гарантій народних депутатів України та, фактично, посягання на незалежність парламенту наслідок неоднозначного розуміння та тлумачення правоохоронними органами України встановленої Конституцією України гарантії депутатської недоторканності

спричинило необхідність в отриманні офіційного тлумачення положень частини третьої статті 62, частин першої та третьої статті 80 Конституції України.

З огляду на вказане, керуючись статтями 147, 150 Конституції України, статтями 51, 52, 92 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням ... народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 62, частин першої та третьої статті 80 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*).

Надати офіційне тлумачення положень частин першої та третьої статті 80 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*) в контексті наступних питань:

1. Чи включає депутатська недоторканність в себе заборону порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата України, без отримання згоди Верховної Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності?
2. Чи вважається порушенням депутатської недоторканності прослуховування народного депутата України під час його спілкування з третіми особами та відеоконтролю місць загального доступу, де він перебуває, якщо не було надано згоди Верховної Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності?

В аспекті порушених вище питань щодо офіційного тлумачення частин першої та третьої статті 80 Конституції України надати офіційне тлумачення положення частини третьої статті 62 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*) в контексті такого питання:

1. Чи може обвинувачення ґрунтуватись на доказах, отриманих з порушенням гарантій депутатської недоторканності, встановлених частинами першою та третьою статті 80 Конституції України, а саме при прослуховуванні народного депутата України під час його спілкування з третіми особами та відеоконтролю місць загального доступу, де він перебуває, якщо не було надано згоди Верховної

Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності?

Залучити до участі у конституційному провадженні за цим поданням уповноваженого представника суб'єкта право на конституційне подання за дорученням народних депутатів України, народного депутата України ...

Додатки:

1. *Витяг з Конституції України;*
2. *Витяг з Закону України «Про статус народного депутата України»;*
3. *Витяг з Кримінального процесуального кодексу України;*
4. *Копія рішення Конституційного Суду України № 12-рп/2003 від 26.06.2003 року у справі № 1-15/2003 про гарантії депутатської недоторканності;*
5. *Копія рішення Конституційного Суду України № 12-рп/2011 від 20 жовтня 2011 року у справі № 1-31/2011 за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 62 Конституції України;*
6. *Роздруківка статті з мережі Інтернет «Через «неконституційне» розширення депутатської недоторканності частина доказів у справі Розенблата-Полякова під загрозою» за посиланням: <https://bihus.info/cerez-nekonstituciine-rozsirennia-deputatskoi-nedotorkannosti-castina-dokaziv-u-spravi-rozenblata>).*

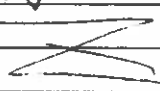
Додаток

до конституційного подання щодо офіційного тлумачення положень статті 31, частини третьої статті 62, статті 64, частин першої та третьої статті 80 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1	Пирник Павло Васильович	019	
2	Войткевич Олена Філіпівна	096	
3	Рема Анатолій Олександрович	347	
4	Шепаршишин Сергій Х.Н.	450	
5	Фрачук Сергій Всеволодович	429	
7	Хуцко А.В.	378	
7	Масаркіна О.С.	050	
8	Григорук С.В.	087	
9	Роскиновський В.В.	431	
10	Дуліченко В.В.	266	
11	Кучев В.О.	338	
12	Томаш В.О.	326	
13	Кисель А.І.	340	
14	Андриєвський В.В.	420	
15	Ванський О.С.	341	
16	Шурик В.В.	053	
17	Крисевський О.В.	053	
18	Скоцко В.О.	426	
19	Берега Ю.М.	010	
20	Білик М.Ю.	402	
21	Демісова М.С.	015	
22	Кирисевич О.М.	057	
23	Суха О.О.	050	
24	Раєвський Р.В.	035	
25	Тетерук А.А.	230	
26	Клименко Т.Т.	064	
27	Сорока О.М.	404	
28	Торбучко В.В.	041	
29	Коваленко І.М.	300	
30	Бучман Ю.В.	467	
31	Ветко В.В.	193	
32	Танісєв Михайло Михайлович	181	
33	Ногодєцький О.В.	327	
34	Григорук Ю.М.	231	
35	Григорук В.В.	412	
36	Домбків В.О.	455	
37	Клименко В.В.	409	

Додаток

до конституційного подання щодо офіційного тлумачення положень статті 31, частини третьої статті 62, статті 64, частин першої та третьої статті 80 Конституції України від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
+ 30	Мартиненко С. П.	235	
+ 31	Бавко Ігор Іванович	433	
+ 32	Тарасенко Т. К.	071	
+ 33	Кішч О. В.	367	
+ 34	Медведевич О. В.	027	
+ 35	Журиш О. О.	244	
+ 36	Рогов Ігор В. І.	195	
+ 37	Кармаліш П. І.	062	
+ 38	Рубанчик С. П.	206	
+ 39	Корзак О. В.	430	
+ 40	Борисенко З. О.	079	
+ 41	Кучеренко О. В.	311	
+ 42	Кірич В. М.	244	
+ 43	Козацький Олександр	028	
+ 44	Дарів А. Б.	290	
+ 45	Добченко М. В.	288	
+ 46	Осташук Віктор Михайлович	375	
+ 47	Козуб В. О.	325	
+ 48	Шварикова В. В.	025	
+ 49	Шоша М. В.	279	
+ 50	Кірич В. М.	373	
			
+ 61	Бірюк Олександр Романович	010	
+ 62	Колодій Максим Анатолійович	039	
Всього 59 (п'ятдесят дев'ять) членів народних депутатів України.			
Київська область		ЛОВНОІ РА	
Міська рада			Мартиненко
			07.12.14р
			*